

Ympäristön tilan seurantaohjelma vuodelle 2025

Sisällys

Vesistöjen tilan seuranta	2
Pohjavesien seuranta	3
Pilaantuneet maa-alueet.....	4
Luonnon monimuotoisuuden seuranta	5
Ilmanlaadun ja kasvihuonekaasupäästöjen seuranta.....	6

Näkymä Mantereenuorelta Katumajärvelle.

Vesistöjen tilan seuranta

Vesistöjen tilan säilyminen hyvänä tai palauttaminen hyväksi kunnostustoimin lisää vesistöjen virkistyskäyttöä ja siten asukkaiden hyvinvointia. Ympäristön ja vesistöjen tilan seuranta pohjautuu lakiin kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta sekä ympäristönsuojelulakiin.

Hämeenlinnan kaupungin viranomaispalvelujen vesistöjen tilan seuranta jatkuu vuonna 2025. Seurantajärviksi valittiin eri kokoisia järviä eri puolilta toiminta-alueelta. Seurantaan pyrittiin valitsemaan järviä, joiden edellisestä seurannasta olisi useampi vuosi tai joiden virkistyskäyttö on merkittävää. Valinnassa huomioitiin Hämeen ELY-keskuksen ja Vanajavesikeskuksen ehdotukset seurantakohteiksi. Tutkimusjärviksi vuodelle 2025 on valittu Lammin Tevänti, Kalvolan Keihäsjärvi, Hauhon Vuolijärvi, Rengon Pyyttämö, Tuuloksen Iso-Humalajärvi, Hämeenlinnan Velkoja ja Hattulan Vanajaveden Lusinselkä. Järvistä tutkitaan vedenlaatua yhdellä näytteenotokerralla loppukesällä.

ELY-keskus seuraa pintavedenlaatua vuonna 2025 Alinen Savijärvellä Hattulassa, Vaimaroisella Rengossa ja Vuorenselällä Hauholla. Näistä järvistä otetaan näytteet kolme kertaa vuodessa ja kesällä kasviplanktonnäytteet. Jokivesistä näytteitä otetaan Ootangoesta, Ormijoesta ja Vuolujoesta. Lisäksi Lammin Valkea-Kotinen järvellä jatketaan kansainvälistä ympäristön yhdennetyn seurannan ohjelmaa, jossa toteutetaan ekosysteemin eri osa-alueiden samanaikaista ja samalla paikalla tapahtuvaa intensiivistä fysikaalista, kemiallista ja biologista seuranta.

Vuonna 1998 alkanut reaaliaikainen levähaittaseuranta perustuu vapaaehtoisuuteen ja jatkuu, jos seuraajia saadaan. Terveystarkastaja arvioi sinilevähavaintojen yhteydessä, aiheutuuko esiintymästä terveyshaittaa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin. Ensisijainen toimenpide on tilanteesta tiedottaminen ja uimareiden altistumisen vähentäminen tai ehkäiseminen.

Hämeen automaattisista vedenkorkeusasemista Hämeenlinnan alueelle sijoittuvat Hauhon Iso-Roine, Kanta-Hämeenlinnan Alajärvi, Katiskoski, Matkolammi ja Kankaistenjärvi, Kalvolan Äimäjärvi, Lammin Haarajoki, Kuohijärvi, Löyttynoja,

Nerosjärvi, Ormajärvi, Pääjärvi ja Valkea-Kotinen ja Vanajavesi Hämeenlinnan keskustassa.

Lisäksi veden korkeutta mitataan asteikon avulla Hauhon Konaanjärvellä ja Jokijärvellä, Hämeenlinnan Katumajärvellä, Porraskoskella ja Syrjäalusella, Rengon Kuittilankoskella ja Renkajoella sekä Tuuloksen Jylisjärvellä, Pannujärvellä, Oksjärvellä ja Suolijärvellä sekä Hattulan Renkajärvellä. Virtaaman mittausasema sijaitsee Kukkiannon luusuassa. Seuraavilla nettisivuilla voi seurata vedenkorkeuksia:

- Vedenkorkeuden tuntiarvot: <http://wwwi3.ymparisto.fi/i3/RealTime/HAM.htm>
- Vesistöjen vedenkorkeus Hämeen ELY-keskuksen alueella: <http://wwwi3.ymparisto.fi/i3/tilanne/fin/vedenkorkeus/ham.htm>
- Vesistöennusteet Kokemäenjoen vesistöalueella: <http://wwwi2.ymparisto.fi/i2/35/index.html>

Velvoitetarkkailuissa tutkitaan Vanajaveden (Paroisten jätevedenpuhdistamo), Vanajanselän (Petäyksen puhdistamo), Ormajärven (Lammin jäteveden puhdistamo), Evojoen (Evon jätevedenpuhdistamo), Alajärven (vedenotto) sekä Renkajoen ja Heiniojan veden laatua (Metsä Fibre Oy). Pintavettä tarkkaillaan tekopohjaveteen liittyen Alajärvestä ja Äimäjärvestä. Joissain muissakin ympäristöluvuissa on velvoitteita valumavesien laadun seurantaan.

Hämeenlinnan kaupunki niittää vesikasvillisuutta loppukesällä 2025 muun muassa Kanta-Hämeenlinnassa useasta eri paikasta Vanajaveden rannoilta.

Pohjavesien seuranta

Pohjavesien tilan seuranta ja suojelutoimien edistäminen jatkuvat seudullisessa työryhmässä, jossa on mukana Hämeenlinnan, Hattulan ja Janakkalan kuntien, Hämeen ELY-keskuksen, palo- ja pelastustoimen, puolustusvoimien sekä Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n edustus.

Hämeenlinnan ja Hattulan pohjavesien suojelusuunnitelman (2016) päivittäminen aloitetaan kesällä 2025, mikäli päivittämiseen saadaan Hämeen ELY-keskuksen myöntämää valtionavustusta. Avustuspäätös on odotettavissa toukokuun aikana.

Tavoitteena on päivittää luokiteltujen pohjavesialueiden tiedot ja rajaukset uusi tutkimustieto huomioiden, päivittää pohjavesiriskien arviointi ja toimenpidesuosituksukset sekä arvioida edellisessä suojelusuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutusta. Avustusta haetaan myös pohjavesiputken asentamiseen Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelmassa selvityskohteeksi nimetylle Sappeen-Kyöpelinvuoren pohjavesialueelle. Tavoitteena on, että pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivitys valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä.

Pohjavesien laatua ja pinnankorkeutta seurataan maa-aineslupiin ja ympäristölupiin liittyvien veloitteiden pohjalta toiminnanharjoittajien toimesta. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:llä on vedenottoon liittyvää pohjaveden tarkkailua. Myös Hämeen ELY-keskus, Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue ja Panssariprikaati seuraavat pohjavesiä Hämeenlinnan ja Hattulan alueella.

Pohjavesialueella olevien suljettujen kaatopaikkojen seurantoja jatketaan ja kohdennetaan haitallisimpiin kohteisiin. Pilaantuneiden maiden kohdalla on kerrottu lisää suljettujen kaatopaikkojen ja muiden pilaantuneiden maa-alueiden pohjavesien seurannasta.

Pilaantuneet maa-alueet

Hämeenlinnan alueelle sijoittuu pilaantuneita maa-alueita, joita ei ole kunnostettu. Maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyen pilaantuneita maita selvitetään uusilla kaava-alueilla. Pilaantuneiden maiden tai jätetäytön löytymiseen tonttien rakentamisen yhteydessä on myös varauduttu.

Hämeenlinnan kaupungin maille sijoittuu myös kunnostettuja pilaantuneita maita, joihin liittyy seurantavelvoitteita. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi Verkatehdas, entisen Hopeakeskuksen tontti ja Kantolan tapahtumapuisto. Kohteiden pohja- ja/tai pintavesien seuranta jatketaan kohdekohtaisten seurantavelvoitteiden mukaisesti.

Hämeenlinnan alueella sijaitsevien vanhojen kaatopaikkojen pohja- ja/tai pintavesien seuranta jatketaan vuonna 2025 tarkkailusuunnitelmien mukaisesti.

Luonnon monimuotoisuuden seuranta

Hämeenlinnan kaupungin ensimmäinen luonnon monimuotoisuusohjelma (LUMO) valmistuu kesäkuussa 2025. Ohjelmassa on määritelty kaupunkirakenteen eri toimialoille pitkän aikavälin tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lisäämiseksi. Ohjelmassa määriteltyjen toimenpiteiden toteutustapoja otetaan käytäntöön osittain jo vuoden 2025 aikana.

Hämeenlinna kunnostaa Hattelmalanharjun pähkinäpensaikkaa Kunta-Helmi-avustuksen turvin. Hattelmalanharjulla poistetaan pähkinää varjostavaa puustoa huomioiden alueella esiintyvä uhanalainen lajisto. Pähkinäpensaikko on luonnonsuojelulla suojeltu luontotyyppi ja se on uhanalaisuusluokaltaan vaarantunut.

Kaupunkirakenteen infran tulosalue jatkaa vieraslajien torjumista hävittämällä jättiputkikasvustoja sekä estämällä jättipalsamin leviämistä. Jättipalsamia torjutaan siimauksella ja niitolla. Pienillä aloilla sitä hävitetään myös kitkemällä ja edellisvuosien tapaan torjuntatyössä käytetään apuna myös lampaita. Komealupiinin torjuntaa jatketaan Sairion arvoniihtyllä ja muutamilla muilla kohteilla, joissa lupiini on muodostanut laajoja kasvustoja. Espanjansiruetanoiden ja mustapäätanoiden torjumista jatketaan kuntalaisia tiedottaen. Kaupungin alueelle sijoitetaan etanoiden keräysastioita, joihin kuntalaiset voivat laittaa keräämänsä etanat. Kaupunki vie myös keräysastioita hyytelösammaleläimille Vanajaveden rannan läheisyyteen, jonne voi vedestä nostetut sammaleläimet laittaa. Isosorsimokasvustojen poistamista jatketaan ruoppauksin Vanajaveden rannoilta. Kaupunki tukee vieraslajitalkoita omistamillaan mailla muun muassa järjestämällä tarvikkeita tai kuljetusapua.

Viranomaispalveluissa vieraslajien esiintymistä kerätään tietoa aiempien vuosien tapaan ja kaupungin karttapalvelusta voi löytää esim. jättiputkien esiintymät (kartta.hameenlinna.fi). Tietoja vieraslajeista voi ilmoittaa kaupungin palautepalvelun kautta (<http://kartta.hameenlinna.fi/eFeedback>). Ilmoitusten perusteella kiinteistönomistajia muistutetaan vieraslajien haitoista, kiinteistöjen velvoitteista vieraslajien hävittämisessä ja opastetaan torjunnassa.

Ilmanlaadun ja kasvihuonekaasupäästöjen seuranta

Hämeenlinnan ilmanlaatua on seurattu jatkuvatoimisilla mittauslaitteilla vuodesta 1993 lähtien. Typenoksidien, hengitettävien hiukkasten sekä pienhiukkasten seuranta jatkuu vuonna 2025 Niittykadun mittausasemalla ilmanlaadun yhteistarkkailuna. Yhteistarkkailuun osallistuvat Hämeenlinnan kaupungin lisäksi alueen yritykset, joilla on ympäristöluvan tai rekisteröinnin kautta velvoite osallistua ilmanlaadun yhteistarkkailuun. Seurannan tulokset päivittyvät Ilmatieteenlaitoksen ylläpitämään ilmanlaatuportaaliin lähes reaaliajassa ja seurannan kuukausi- ja vuosiraportit julkaistaan Hämeenlinnan kaupungin verkkosivuilla. Vuoden 2025 aikana mittausaseman mittalaitteita päivitetään hankkimalla uusi typenoksidianalysaattori.

Ilmanlaadun seuranta sisältyy joidenkin ympäristölupavelvollisten laitosten ja rekisteröityjen energiantuotantolaitosten velvoitteisiin.

Hämeenlinnan kasvihuonekaasupäästöjen CO₂-päästöraportointi jatkuu sekä verkkosivuilla viikkoraportteina, että vuosittain laadittavalla yhteenvedolla. CO₂-raportissa kunnan kasvihuonekaasupäästöt lasketaan kulutusperusteisesti. Mukana laskennassa ovat seuraavat sektorit: kuluttajien sähkönkulutus, sähkölämmitys, maalämpö, kaukolämmitys, erillislämmitys, tieliikenne, maatalous ja jätehuolto. Hämeenlinna on käynnistänyt vuonna 2019 Hiilineutraali Hämeenlinna-toimeenpano-ohjelman hiilineutraalisuuden tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä.